

Bakonyi István

Fenyvesi Ottó: 66

(Válogatott versek)

Persze, hogy az életkorát jelzi a kötet címe. S abból az időből megszerkesztett válogatás, amely idő a mai Magyarországhoz köti az 1954-ben a bácskai Gunarason, a Délvidék kicsiny településén született költőt, író-t és képzőművészt. S még egy életrajzi adat: éppen harminc esztendővel ezelőtt települt át az anyaországba, és azóta is Veszprém megyéhez kötődik elsősorban.

Méltó és igazságos, hogy ez a válogatott kötet megjelent. Olyan költőtől, akinek rendkívül összetett a tevékenysége. Ha pusztán a lírai teljesítményt nézzük, akkor a modernizmus vagy az avantgárd éppúgy ott van értékei között, mint a hagyományosnak nevezhető megközelítés. A magyarság és az európaiság együttes jelenléte is egyértelmű. A délvidéki emlékek szerepe éppoly fontos a versekben, mint a zene, azon belül is a rock and roll. Ez utóbbi kétségtelenül Fenyvesi nemzedékének alapélményei közé tartozik, ám nála az átlagosnál is nagyobb tér jut ennek az érzésvilágnak. (A kötet értékeihez tartozik Bánki Ákos számos festménye, összhangban a líra színességével.)

Az is kiválógluk ebben a kötetben, hogy az áttelepülés okozott bizonyos lelki nehézségeket annak idején. Fölidézi „[a]z utolsó bácskai éjszakát” a kötetnyitó *Éjszakai műsorban*, aztán az *Ólom az egész világ*, s majd a *Veszprémi télben* ez a sor is sok mindenről árulkodik: „...Testemben, lelkemben nyomorúság...” Másutt ez emlékezés és a prózai elemek jelenléte a meghatározó. Intenzív képi világ és erő jellemzi stílusát. Közben különböző kultúrrétegek rakódnak egymásra, és így létrejön egy gazdag, színes lírai világ. Apró életképek és meditációk váltogatják egymást gyakran. Mindig fontosak a belső folyamatok, ám hasonló a szerepük a külvilági elemeknek is. Alapélménye a szabadság vagy éppen annak hiánya. A „vadnak születünk” állapot. S mindeközben „[a] szabadság alkalmazását gyakorolni kell...”

Akárhogy is, az élet teljességét ragadják meg ezek a lendületes és burjánzó szövegek, s ily módon kapunk egy lírai önéletrajzot, a személyiség hiteles képét. Persze néhol csupán verscsírákkal, másutt meg nagyobb ívű művekkel. A „Maximum rock and roll, / és a költői dolgok mindenekfelett”-féle alapállás (ars poetica?) értelmében. Nem feledvén, hogy az embernek számolnia kell a „permanens téboly” jelenlétével is. Ennek következtében keserűdesnek írhatjuk le a bemutatott világot, melyben az egyik meghatározó elem a káosz. S ebben benne van a borzalmak ideje is: „...Szarajevó, Bosznia. / Átkozott vasárnap. / A város

felett egy beteg boszorkány. / Gúnyorosan fintorog a nap. / Rongyos, rossz szagú népek...” A részeg katonák okozta fájdalmak sora. Póztalan eszközökkel él a költő, lecsupasított nyelve pontosan tükrözi, amit tükröznie kell.

Közben megjeleníti a mélységes emberi vágyakat, vagy éppen lírai búcsút vesz Amerikától. „...Ég veled, Amerika. / Ezen a szent pirkadaton / úgy döntöttem, mégis felébredek... A *Blues az óceán felett* a közhelyszerűséget is elbírja („Az élet szépen lassan megy tovább...”), ezt a tételmondat több variációban is megjelenik. A blues persze életérzéskén jelenik meg, ugyanakkor a depresszió sem idegen a költői ábrázolástól. Van keserű szókimondás is ebben a költőietlen világban.

Fenyvesi Ottó egyik legnagyobb verse az Ilia Mihálynak ajánlott *Tele van a memória*. Sorsvers, nemzedékvers, közép-kelet-európai vers. Az „[á]rad a Tisza”-féle tételmondat egyértelmű jelképűsége, a történelem, a politika, a kultúra és a vendégmondatok ereje teszi emlékezetes művé. Erőteljes befejezése: „... Időnként tél. / Néha zúzmara, hajnalban köd. / Frontátvonulás és szél cibálta fehérnemű. / Megsebzett dokumentumok. / Nem tudnak véget érni. / Időnként majd programhiba. / Lokális és talajmenti metaforák / kuporognak a költészet kapujában. / Jó éjszakát, világ! / Árad a Tisza. / Tele van a memória.”

Ez a kötet pontosan mutatja föl a szerző életművének összetettségét, sokoldalúságát. Így születhetett meg *Sok a szöveg* című improvizatív kísérőjaja, benne a jeles, Fehérváron élő festőről, Ujházi Péterről. Ennek a címe: *Lenin és a krokodil*. Találó mondatok, szövegvázatok. A dobozok, a törmelékek, gizgazok és kutyúk művészeről. Az olvasó közben érzi a rokonszenv megnyilvánulását. Másutt föl-tesszük a kérdéseket. Beat-költészet, rock and roll-líra, maximum, minimum? Mindegyik kérdés reális, és velük a válaszok is. És van itt „használati utasítás” is, a „mielőtt” állapotáról, az irodalmi közlés szerepéről. Vendégszöveg-részletekkel, címeikkel, csillag-motívummal. És: „...A sok beteg, halovány költő / pedig némán bámulta / a vadludakkal teli egeket, / a távoli zúzmaracsillagot.”

Gazdag képzeletvilág, alkotó szabadság. Önéletrajzi elemek. A zsarnokságot elszenvedett ember és költő vallomásai. Egy sajátos lírai regény bontakozik ki előttünk, szellemi fejlődésrajzzal, a külső és belső elemek gazdagságával. A „vadnak születünk” vissza-visszatérő jelzésével. Így lesz korrajz és nemzedékrajz is a válogatott kötet egésze. Megkapjuk a költővé válás folyamatának leírását, a háború előző kényszerét, a szerelem és az erotika itt-ott fájdalmas szépségét. A Bácskától New York-ig tartó földrajzi és szellemi utazás rajzait. S persze a világ kaotikus vonásai sem maradnak ki, mint ahogy a naturalisztikus megszólalások sem. Azt se feledjük, hogy szerzőnk példásan él az anyanyelv gazdag színeivel, és nagyon érzékletesek szavai, mondatai. Frappáns rögzítések és életképek is vannak nála szép számmal.

A profán és a szakrális elemek is meg-megjelennek, s az Isten előtt meztelenre vetkőző ember fohásza így szól: „...Az emberek gyarlók és hibáznak. / Uram,

elmondtam imámat: / lassan vége a világnak.” Így hát az is természetes, hogy a „fakuló világvég” rothadó színei is megjelennek, és az elmúlás szele is meglegyinti az embert. Így lesz teljes az öszkép, egy még le nem zárult fontos életmű – remélhetőleg – részösszegzése.

(Művészetek Háza, Veszprém, 2021)